

NORGES HØYESTERETT

Den 23. januar 2014 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Tønder, Endresen og Matheson i

HR-2014-00139-U, (sak nr. 2013/2299), sivil sak, anke over kjennelse:

A (advokat Rønnaug Lilletveit)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder spørsmål om fri sakførsel der den underliggende saken gjelder oppgjør etter ugift samliv.
- (2) A innga 25. juli 2013 stevning og begjæring om arrest til Bergen tingrett som ledd i oppgjøret med sin tidligere samboer. Det ble i denne forbindelse 23. juli 2013 søkt om fri sakførsel.
- (3) Bergen tingrett av slo begjæringen i brev av 10. september 2013.
- (4) A anket avslaget til Gulating lagmannsrett som 1. november 2013 avsa kjennelse med slik slutning:

"Anken forkastes."
- (5) A har i rett tid påanket kjennelsen og har i hovedsak gjort gjeldende at rettshjelploven § 11 annet ledd nr. 1 – 5 jf. § 16 kommer til anvendelse.
- (6) A har nedlagt slik påstand:
 1. **Bergen tingretts beslutning av 10.09.2013 om ikke å innvilge fri sakførsel omgjøres slik at fri sakførsel innvilges i sin helhet.**
 2. **A tilkjennes sakens omkostninger ved ankesaken."**
- (7) *Gulating lagmannsrett* har ikke hatt kommentarer til anken.
- (8) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken gjelder forståelsen av en skreven rettsregel, jf. tvisteloven § 30-6 første ledd bokstav c.

- (9) Etter rettshjelploven § 16 andre ledd kan retten innvilge søknad om fri sakførsel "til den som har inntekt og formue under bestemte grenser fastsatt av departementet, i saker som nevnt i § 11 annet ledd nr. 1 – 5." Det er opplyst at A overskrider gjeldende inntektsgrense med ca. 37 000 kroner. Hun har derfor anmodet om at hennes søknad vurderes etter § 16 fjerde ledd, som gir adgang til å innvilge fri sakførsel etter andre ledd selv om de økonomiske vilkår ikke er oppfylt. Vilkåret er at "utgiftene til juridisk bistand blir betydelige i forhold til søkerens økonomiske situasjon".
- (10) Lagmannsretten har forkastet As anke over tingrettens avslag med den begrunnelse at saken "ikke anses å gjelde spørsmål som faller inn under rettshjelploven § 11 annet ledd nr. 1 – 5."
- (11) Det aktuelle alternativet er § 11 andre ledd er nr. 2, som gjelder "i saker etter lov 4. juli 1991 nr. 45 om rett til felles bolig og innbo når husstandsfellesskap opphører".
- (12) Om bestemmelsens rekkevidde heter det i Ot.prp. nr. 91 (2003–2004) Om lov om endringer i lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp m.m. side 31:

"Videre er det foreslått at de tilfeller hvor det etter rettshjelploven kan innvilges fritt rettsråd og fri sakførsel etter en økonomisk behovsprøving, jf. rettshjelploven §§ 13 annet ledd, 18 og 22 første ledd, videreføres. Departementet har imidlertid foreslått at også saker etter lov om rett til felles bolig og innbo når husstandsfellesskap opphører gjøres prioriterte, jf. St.meld. nr. 25 (1999–2000) side 67. Dette skyldes at behovet for fri rettshjelp i hovedsak er det samme ved oppløsning av et etablert samboerskap som ved oppløsning av ekteskap. I dag innvilges det av den grunn rettshjelp etter en liberal praktisering av rettshjelploven § 13 tredje ledd. Også dette forslaget vil innebære en kodifisering av dagens praksis."

- (13) I rundskriv G–12/2005 har Justisdepartementet gitt følgende redegjørelse for bestemmelsens rekkevidde:

"Hensikten med den nye bestemmelsen var å kodifisere praksis som likestilte samboere med ektefeller med hensyn til muligheten for å få fri rettshjelp i forbindelse med økonomisk oppgjør etter endt samliv. Det vises i denne sammenheng til forarbeidene som omtaler dette nærmere (Ot.prp. nr. 91 (2003-2004) bl.a. side 31).

Det er bare saker som omfattes av lovens anvendelsesområde/definisjon som kan gi rett til fri rettshjelp etter denne bestemmelsen. ...

Rettshjelploven § 11 annet ledd nr. 2 skal avgrenses på samme måte. Det vil si at alle saker som gjelder felleseieskifte av bolig og innbo ved opphør av husstandsfellesskapet for persongruppen som defineres i Husstandsfellesskapsloven § 1 omfattes. Det er altså ikke nødvendig at de enkelte bestemmelsene i loven faktisk kommer til anvendelse i det konkrete tilfellet eller at noen av partene oppnår de nærmere bestemte rettigheter som denne loven tildeler. Det kan for eksempel godt tenkes at man ved selve skifte helt eller delvis anvender sameielloven eller andre lover for selve fordelingen. Det avgjørende blir om saken som sådan omfattes av de tilfeller som defineres i loven § 1."

- (14) A og samboeren har levd i ugift samliv fra 2004 til 2009. De har også felles barn. A faller således inn under den personkretsen som Husstandsfellesskapsloven omfatter, jf. § 1.
- (15) Saken gjelder diverse krav som A mener å ha mot tidligere samboer som skriver seg fra ulike disposisjoner som den annen part har foretatt under samlivet og etter at samlivet ble brutt, blant annet krav om husleie for tiden etter samlivsbruddet for As andel av boligen. Dette er krav som ikke faller inn under husstandsfellesskapslovens anvendelsesområde. Ordlyden i rettshjelploven § 11 andre ledd nr. 2 peker derfor i retning av at saken faller utenfor området

for fri rettshjelp. Den gjelder imidlertid en type krav som ofte er gjenstand for tvist ved oppløsning av samliv, og som har betydning for fordelingen av felleseie. Av proposisjonen framgår at lovgrunnlaget for innføringen av rettshjelploven § 11 andre ledd nr. 2 var at "behovet for fri rettshjelp i hovedsak er det samme ved oppløsning av et etablert samboerskap som ved oppløsning av ekteskap". Ankeutvalget finner på denne bakgrunn at loven i et tilfelle som dette gir hjemmel for å innvilge fri sakførsel, forutsatt at vilkårene i § 16 fjerde ledd er oppfylt.

- (16) A har vunnet fram med anken. Hun har krevd dekket sakskostnader for lagmannsretten og Høyesterett med 7 875 kroner inkl. mva. Kravet tas til følge, jf. tvisteloven § 20-2 første ledd.
- (17) Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING :

1. Tingrettens beslutning og lagmannsrettens kjennelse oppheves.
2. I sakskostnader for lagmannsretten og Høyesterett betaler staten v/Domstolsadministrasjonen til A 7 875 – syvtusenåttehundreogsyttifem – kroner innen 2 – to – uker fra forkynningen av denne kjennelsen.

Clement Endresen
(sign.)

Bård Tønder
(sign.)

Wilhelm Matheson
(sign.)

Riktig utskrift: